

mi Magyarország egész helynévállományát vizsgálat tárgyává tegye, de a kisebb területek névrendszerének feltérképezése elvezethet majdan egy nagy, összegző szintézis megalkotásához.” (7).

Addig is számos új részeredmény várható például a nyelvföldrajzi szempontok alkalmazásától. Első lépésben össze lehet hasonlítani egy-egy megye, később egy-egy nagytáj névrendszerét (az összehasonlítottak lehetnek hasonló vagy különböző természeti, társadalmi, etnikai stb. környezetben). Ezek közül most – az ábécérend okán is – önként kínálkozott két hasonló adottságú felvidéki megye összehasonlítása. Jóllehet a névföldrajzi vizsgálatoknak szép hagyományai vannak nálunk, nagyok még a lehetőségek – különösen diakrón viszonylatban. Abaúj és Bars megye között nincsenek nagy névtani különbségek, Tóth Valériának mégis sikerült ezeket kellő finomsággal kitapintania. A differenciáltabb kép megrajzolását az adatok viszonylag gyér volta akadályozza.

A záró névföldrajzi, valamint a nyitó tudománytörténeti és módszertani fejezetek közé van illesztve a könyv törzsrésze, a nevek rendszertani jellemzése. Egyik fő fejezete: *A helynevek mint a magyar nyelv általános történetének forrásai*, ebben a korai ómagyar kor hangtani arculatának jellemzését kapjuk diakrón keretben. Mivel a hangválto-

zások nem névspecifikusak, a névrendszertani vizsgálatok csak a következő lépcsőfokon, a szavak szintjén kezdődhetnek. (Hogy miben is áll a helynevek rendszerszerűsége, arról egy elméleti alapozó részfejezet szól.) A kategorizációban a nyelveírás klasszikus lexikai, szemantikai, szintaktikai szempontjai érvényesülnek, a szinkronia és diakronia sajátos, a névtan igényeihez igazított ötvöztetésével. A rendszer működőképes, de más kombinációval, további szempontok bevonásával is elképzelhető. Az elméleti névtannak nyilván lesznek még itt újítási kezdeményezései.

Mindent egybevetve: Tóth Valéria könyvei jól szintetizálnak és rész kérdésekben is van friss mondanivalójuk. Kíváncsian várjuk a hasonló, de remélhetőleg mindig újat is hozó történeti névmonográfiákat.¹ (*Tóth Valéria: Az Árpád-kori Abaúj és Bars vármegye helyneveinek történeti-etimológiai szótára. Debrecen, 2001, 304 o.; ugyanő: Névrendszertani vizsgálatok a korai ómagyar korban. Debrecen, 2001 [2002], 245 o.)*

Juhász Dezső

egy. docens, a nyelvtud. kandidátusa (ELTE)

¹ Időközben megjelent a sorozat legújabb kötete: Póczos Rita: *Az Árpád-kori Borsod és Bodrog vármegye településneveinek nyelvészeti elemzése (Debrecen, 2001 [2002]).*

Fülöp Géza: Az információról

A könyvet kezébe véve az érdeklődő műszaki jellegű műre számít, ám egyáltalán nem ezt kapja. Az információ széleskörűen értelmezett fogalmával és ennek szellemében megírt kötettel van dolgunk. *„Bár bennünk elsősorban a társadalmi csatornában áramló információ érint – s éppen ezért érdekelt – legjobban, ez a titokzatos, s egyelőre meghatározatlan valami sokkal több, a világ-*

egyetemnek, az anyag és az energia mellett a harmadik alkotó eleme (őselem – használhatnánk ezt az ókori filozófusoktól kölcsönzött fogalmat), s éppen úgy fizikai realitása van, mint az első kettőnek.” „Az információ ugyanis az anyagi világ belső struktúrájában, struktúrájaként jelenik meg. Úgy is mondhatnánk, hogy az információ a világ rendező elve, az anyag és energia öntoformája”, amelyben az egyes elemek megtalálják a maguk jól meghatározott helyét.” (25. o.)

A formálisan három fő részre tagolódó könyv szinte hihetetlenül gazdag anyagot